

ત્રણ અંકી
સુદરસેન ચંદ્રકલા
ના
ગાયન રૂપી ઓપેરા.

રચનાર

દયાશંકર વસનજી ગીરનારા.

રહેવાસી જુનાગઢ

મુદ્રક:-

પારસી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ફ. પા.

ખંખાતાએ છાપી છે.

મુંબાદેવી રોડ, ચાંકણી બજાર.

સંવત ૧૯૩૭, શને ૧૮૮૧.

કીંમત ૪ આના

આચ્છે ચોપડી સરકારી ધારા મુજબ રેજીસ્ટર કરી
ને સરવે પરકારનો હક માલિકે પો
તાના સ્વાધીનમાં રાખ્યો છે.

પ્રસ્તાવના.

આ મારો પ્રથમ શ્રમ માત્ર નિર્દેશ ગમતના રમત ગાણી તેની ચરચા ઉપર કોઈ પણ વિવેકી ગ્ર-હસ્થો દયા દ્રષ્ટિ સિવાય બીજો એકે ઉપાય નહિ ચો-જશે એવી હું અપેક્ષા રાખું છું. કારણ આ પુસ્તકની ઉત્કંઠા એ મારા હમેશના વિચારનું પરિણામ નહિ હતું તેમ છતાં સ્વભાવિક રીતે એક રસિહું નાટક ચિત્ર દર્શનની રંગભૂમિ પર લાવવાને યોગ્ય કરવા મા રું મન લલચાચું હતું. જે કામ ઇશ્વરેચ્છાએ આ વેળાએ પાર પડ્યું છે.

આ પુસ્તકમાં રસિકી કવિતા લાવવાને મારાથી બન-તી કોશીશ કરવાને પછાત પડ્યો નથી તેમ મારી શ-ક્તિના પરમાણુમાં મેં પુર્ણ લક્ષ આપ્યું છે તેમ છતાં મારા નબળા જ્ઞાનને લીધે કવિતા વધારે રસિક નથી.

મને પોંગળનું જ્ઞાન નહીં હોવાથી વૃત, છંદ વિગ-રેમાં મારે મહેરબાન ની ધાણી કિંમતી સાહ્યતા લેવી પડી છે જેની સાથે કે મને કોઈ જ્ઞાતની આગળ નહિ છતાં આ પ્રસંગેજ તે સાહાયણ ત થયેલ છે તો તેનો ઉપકાર આ સમયે મારાથી જે ટલો મનાયછે તેટલો માનવાને વિસરતો નથી.

મુરબી વૈદરાજ શુભારામ મેઘજી પાઠક

મારા લઘુપણમાં કે જે સમયે માઆપના લાભથી છોકરાંને દુર રહેવાની અને કેલવાણી લેવાની ઘટિત જરૂર સમજાયછે તેવે સમયે મને યોગ્ય સાહચરતા આપવા આપ મગ્ન કળાયા છો. એમ જ્યારે મારા લક્ષમાં આવે છે ત્યારે આપના ઉપકારી અવેજમાં દબાઈ જતાં અત્યંત હર્ષના કિરાણુ પ્રકાસતાં મારી દ્રષ્ટિએ દૃષ્ટું છઠ્ઠી જેનું પરાવર્તન પાડવાને આ અસાધારણ શ્રમ વાસ્તવિક ગણી આપ સમાન સદ્ ગ્રહસ્થના નામને આ અર્પણ પત્રમાં શોભાવા માન સમન્તું છું. જે માત્ર હેતુ દ્રષ્ટિથી સ્વીકારશો.

ભાજ તમારો આજ્ઞાંકિત સેવક,

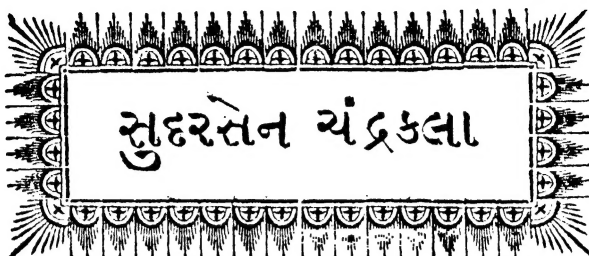
દયાશંકર વસનજી ગીરનારા

! પાત્ર

ચંદ્ર વિજય	એક રાજા.
ભદ્રાક્ષ	તેના પ્રધાન.
ભાનુ મતી	તેની સ્ત્રી
ચંદ્રકલા	તેની પુત્રી.
સુ બુધ્ધી	ચંદ્રકલાની દાસી.
ભદ્રસેન	એક રાજા.
સુદરસેન	તેના પુત્ર.
શુકલાક્ષ	તેના પ્રધાન.

વેપારી, લુટારા, કલાવંતીઓ વિગેરે]

સંઘની અંદર—બુઢો બ્રાહ્મણ, બુઢી તેની સ્ત્રી,
છોકરો તેના પુત્ર.—આંધલો, મારવાડી, લંગડો સિંહ
ઇ. તથા વાણીઓ, ઇત્યાદિ.

અધા સાથે મંગળા ચરણ.

(કુંજ તણે વન જઈએ)એ રાહ
 યાદ કરો મહીપાલ, યાદ દરસાવે અમને અપાર
 સંકટ નિવારણ શ્યામ, કળા નિધી સુર્ય સર્જનહાર.
 રમાણીક લીલા અનુપમ રાજે, વર્ણાય કેમ શ્રંગાર—યાદ.
 સર્વ સક્તિ તેં નિજપદ ધરીને, નરાજો આપાવ્યો આ
 ભાર—યાદ.

અવિતનનનું તુજ ઇચ્છાએ, રહ્યું ગાણાય સુખકાર—યાદ

અંક ૧લો. પ્રવેસ ૧લો.

સ્થલ, રાજ્ય કચેરી.

ચંદ્ર વિજય રાગ સોરઠ.

પુત્રી મોટી થઈ હવે, મુજ પુત્રી મોટી થઈ;
 ચંદ્રકલા સમ યોગ્ય નહિ વર, ચંદ્રકલા સમ નહિ
 અપાર દેશનાં ભુપ નિર્ખતાં, છતાંપિ મન ડરે નહિ;
 વિશ્વેસ ખતાવ ભાજ સુતાસમ, વર મળવાને કહી.—પુત્રી

(૮)

ભક્તાધિન થઈ ભક્તજનને, દુખ નિવારણ જહિં તહીં;
ફળવાન છતાં કેમ અરે તું, દૂર કસાએ થઈ.—પુત્રી

ભદ્રાક્ષ

ગજલ.

અરે કેમ શોક ધરો, નિર્યક રાજ તમે,
કર્યેથી કલ્પાંત આમ, પરિતાપ શોક નહિ સમે.—અરે
શોક ધરવાથી જો, નિયમીત મટતુંજ હોય;
તો ઘટીતછે એમ કરવું પાણુ, વ્યર્થ દહ શાને દમો.—અરે
આસ્થા ઇશ્વર પર, પૂર્ણ છે તેથી ફળ ખચિત;
પ્રાપ્ત થશે પ્રભુથી, ઝટ માનીએ અમે. — અરે

ગજલ.

(સુનલો હમેરી) એ રાહ.

ચંદ્રવિજય—મન મારું અકળાય છે,
ભદ્રાક્ષ —શાંતિ તેથી તજાય છે;
ચંદ્રવિજય—પુત્રી વિષે ચિંતા થાયછે,
ભદ્રાક્ષ —ખેદથી મન ગભરાય છે.
ચંદ્રવિજય—વિરેચેશ્વરનો આંશરો,
ભદ્રાક્ષ —કરશે એ જગમાં ખરો;
ચંદ્રવિજય—આસ્થા એનાય આંતરો,
ભદ્રાક્ષ —એવું સ્પષ્ટ મનાએ છે.
ચંદ્રવિજય—શર્વ શક્તિ સમાન્તરે,
ભદ્રાક્ષ —વહેંચતાં અમને અંતરે;

(૯)

ચંદ્રવિન્ધ્ય--ગણિ ગણ્યા કેમ અંતરે,
ભદ્રાક્ષ —એ થકી મન દુખાય છે.

પ્રવેશ ૨ જા. સ્થલ રસ્તો.

(જીવો પેલી ચંપેલી કેવી)એ રાગ.

વેપારી

કર્યો હું ગામેગામ બધે પાણુ વેચાણો ન માલ,
તેથી હવે ચંદ્રકળા પાસે જાઉં તતકાલ,
દાશી તેની ગઈ હ્યાંથી માટે જાઉં તે પાશ,
જઈ વાત કરું હું તેને સઘડી પુરાણ થાએ આશ.
સુદરસેનની છબી છે પાસે બતાવું હું આવાર,
લઈ છબી તે આશા મારી પુરસે નીરધાર.
કંઈ જરા ન દેરી કરતાં સત્તર પોહોંચું ત્યાંહી,
જલદી જલદી પોહોંચીને હું છબી દખાડું હ્યાંહી

પ્રવેશ ૩જા. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા ગજલ.

(આગતો હમશે ઇશકદાર) એ રાહે.

મળુ ઉગાર પ્રીતથી, દુખ દમે ઘણું ઘણું;
કષ્ટકારિ નિવાર તું, દુઃખ વેઠ્યું ઘણું ઘણું.
આસ્થા ઉભરાતિ રહે, તારા ઉપર સદા વિભુ;
પતિ વિહાર નિરાશનું, દુઃખ મળે ઘણું ઘણું,
શોધ હું કરાવી થાકી, દંપતી સજોડ થવા;

(૧૦)

ક્યારે તું ચોગ્ય વર દઈ, સુખ કરીશ ઘણું ઘણું.
નીરાશ કરવા સમ, દુઃખ ખીન્નું છે નહીં;
માટે પ્રભુ ન કર નિરાશ, દુઃખ ગાણુ ઘણું ઘણું.

(એટલું ગાઈ સુધ જાયછે અને એકાએક ઝબકીને)

લલીત.

અકળ સ્વપ્નના મર્મ બેદતાં,
અમિત તર્ક તો જાયછે થતાં;
અવરની જ્યહાં થાયના ગતી,
ભુવન આવવા કોકરે મતી.
સદિવ ચોકીતો મેહલ ઉપરે,
નહિજ હામ કો આવવા ધરે;
ત્યમ છતાં અરે અંતરે ધસો,
વશ કરી મને અંતરે વસી; (દાસી આવેછે)
ખચિત ચોગ્ય છે એ સખા પતી,
કનડશે રતી વેદના થતી.

મુગ્ધી રાગ ભેરવી.

(નામ જાનેકા ન લો યાર)એ રાહ

વીનંતી લક્ષમાં લે તું ખેની મારી,
દારે આવ્યો છે એક ધનાઢય વેપારી.
માલ લેવાનું મને જણાવ્યું તેણે જ્યારે,
આવી ત્વરાથી દાડિ, લેવાને આજ્ઞા તમારી.

(૧૧)

આપો આજ્ઞા તમે જો લાવું તેને આપ સમક્ષ,
ખોટી ન રહેશે વાર ઝાઝી કહું બેની મારી.

અંદકળા રાગ ગરબો.

(ઝાકળીએ લઈ ચાલો)એ રાગ
સાવ દાસી જઈ જલદી, વેપારીને તુંજ હમાણા,
વાર લગાડ્યા વિના બેની મારી,
સાવ આ તેને ત્વરાથી, વેપારીને તુંજ હમાણા.
શું ચીજ છે તેની પાશે તે જોઈ,
મન ગમતો માલ હું લેઉં, વેપારીને તુંજ હમાણા
[દાસી જઈને લાવે છે]

અંદકળા રાગ કહ્યાણુ.

કોણુ ક્યાંથી આવ્યા તમે કો, સાચે સાચી મને વાતરે;
માલ શું છે તમ પાસે તમે ક્યો, થવા મને રજિયાતરે.

વેપારી રાગ લાવણી.

(ગોરી ચલી સાસરે)એ રાગ
હું છઉં વેપારી એક, માનજો સાચું;
મરો ખરીદ કરોને માલ જેથી હું રાચું.
વેચવાને અર્થે નિકલ્યો અહિંથી જ્યારે,
આ પાશે ઉભી તે બાઈ મલી હતી ત્યારે.
જેને માલ લેવાનું સુચવ્યું મેં બાઈ,
કહે આવું પુછીને વાત ઉભો રહે આંહી.

(૧૨)

તમ આજ્ઞા મલતાં તેડી મને તે લાવી,
હવે ઇચ્છું તમારી પાસ લ્યો મન ભાવી.

અંદ્રકળા

રાગ કલ્યાણ.

(જલ્દ હો બેઘર) એ રાહ

છગાડોને એમાં, સું છે, કેજો મુજને પુછું હું,
જોઈ હું મુજ નજરે માલ, વેચાતો રાખું જરૂર.
(વેપારી છબી સંતાડે છે અને શાહિ આપે છે)
શું તમે સંતાડ્યું તે ક્યો, સાહિતો આ પાછી લ્યો,
પેલી ચીજ મુજને દીઓ, સાચું તમને કહું છઉં
(રીશમાં)નજો દેખાડો તે ચીજ, શામાટે ચડાવો રીશ,
એકવાર જોઈશ નકીજ, ખરું તમને કહું છઉં

ગજલ. (કીશ કદર મે જો કરું)એ રાહ.

વેપારી—કરો માં જકર તમે, શાર એમાં કંઈ નથી,
શુંકામ જોવાનું એમાં માલ એ તો કંઈ નથી.
શુબ્ધી—અલ્યા ભાઈ વેપારી તુંતો, દેખાડને કહુંછ હું !
જકરી આદમી તું તો,

વેપારી—માલ એમાં કંઈ નથી.—કરો માં.

લ્યો ત્યારે હું તમથી હારી ચીજ તે દેખાડું મારી

(વેપારી છબી ખતાવેછે ને અંદ્રકળા મુર્છાગત થાયછે)

શુબ્ધી—હાય હાય બાઈ મુજ મારી,
વેપારી—કહ્યું માલ એ તો કંઈ નથી.

(૧૩)

સુબુધી રાગ શોહીણી.

(૬૧૬૬૫ ખંજર લગા હે)એ રાહ
શાન્ત થા શાંણીતો તું છે ખેની તુને શું કહું,
શિદને ગભરાયે તું વાલી સમજી તુજને હું શું કહું
સમજી છે તું મારી ખેની ચીંતા નહી તું કર કંઈ તેની
નાથ તુને મલવા વિશેની સમજી છે પછી શું કહું.
હ વચન હું તુજને આપું છે દુઃખ તુને તે હું કાપું,
શાંત થા આ અહલ્લા જાણુ સમજી હવે હું શું કહું.

અંદકળા રાગ ગજલ.

(૬૧૬ આતસે ઉલકત)એ રાહ.
સ્વપ્ન મને જે આવીયું તે ખરેખર આ,
સ્વપ્નામાં છબિ દિડી મે તે ખરેખર આ.
આ લલા વેપારી અમને છબી તો તે તું આપ,
મે માગ્યું મુલ આપું તને હુંજ ખરેખર.
વિચાર સું કરોછો તમે આપો ને આ વાર,
ખાલો મુખે તે દામ દઉ હું તમને આ વાર.

વેપારી રાગ કહ્યાણુ.

લાચારે હું આપું તેહ, નિશ્ચયે માનો જીકું ન તેહ,
ગયે હતો હું એકજ દેશ, છબી ઉપર મુજ લાગ્યો પ્રેમ,
લીધિ માગણિ કરિમે એમ, પૈસા ખરચ્યાછે બહુ તેહ--લા
આપો મુજ મન માન્યું દામ, છબી તે આપુ આ દામ,

(૧૪)

સુદરસેન રાજનુ નામ, મરણ પડે તે કરો એનું કામ.

અંદકળા

રાગ

(નીર્દયશે પ્રીત કરો ન કો)એ રાહ
 ઉગારી મને તેં કિધી ઉપકારી,
 ખરેખર હું તો છઉં તુંજ આભારી;
 આ આભાર જો હું ભુલું તો,
 ફર પડે વળી જતો અમારી.
 દાસી જલદિ વહેલી જઈને,
 અપાવ રૂપીઆ મુજ નામજ દઈને;
 પછી જતું આ છબીજ લેઈને,
 કરવા વળી મને તું ઉપકારી.
 શોધીને આવીશ જો યેની,
 દઈશ શોનું ને કરીશ શંતોખી.
 ન આવેતો મરું યાદીમાં તેની,
 છઉં યેની હું તારીજ આભારી.

પ્રવેશ ૪ થો જંગલ.

કુટારાઓ

રાગ ભેરવ.

(દુરસે આવેથે શાકી) એ રાહ
 કુટારાઓ—પિયો ભાંગને ધુમ મચાવો,
 બધા ભેગા મલી અહીં આવો.
 ૬. ૧.—પિતું ભાંગ આજ ખુબ મેંતોરે પિધીછે ભાઈ

(૧૫)

લુ. ૨.—એમ તમે શું બોલો છો ભાઈ મારાજીઓ—પિ.

લુ. ૩.—લડોમા તમે તો ભાઈઓ શિદ ખટપટ કરો,

લુ. ૧.—ભાંગતો કદી ન પિયું શાયું તમે માનો—પિ.

[સાંભે જોઈને]

લુ. ૩.—પણ થોભો ભાઈ જીવો ત્યાંથી આવેછે તે પેલું શું

લુ. ૪.—ગબર માલ મને દીસે તમે જીવો.—પિ.

લુ. ૨.—બોલો ભાઈ આપણે હવે તો કેવિ રીતે કરવું,

લુ. ૪.—(૧. ન)યુક્તિ નવિન તમે તો બતાવો.—પિ.

લુ. ૧.—પહેલાં એની શાથે આપણે તો હળીમળી રહેવું

કરીને કપટ પછી માલ તો પચાવો.—પિ.

ત્રણે લુટારા—ઠીક ભાઈ તદખીર તેં તો ઠીક કાઢી આપી

લુ. ૧.—ત્યારે ઠીક આવો મારી શાથે બધા આવો—પિ.

પ્રવેશ પમો.સ્થલ મોટું જંગલ.

(સુદરસેન સીકાર કરવા નીકલેછે)

સુદરસેન બેત.

શિકાર ગયો હાથથી થયો છઉં નિરાશ,

અરે મે કેવી ઉમેદ તીર માર્યું પણ પુરી નહી થઈ આશ

થાકી હું ગયો ઘણો માર્ગ ભુલ્યો છું ચઢાંહી,

માણસ મારાં છે પાછળે તે મને શોધશે ત્યાંહી.

તરસ મને લાગી ઘણી ચ્શુધા પીડે બહુ,

આ શમે હું આ પ્રભુ કોની શાશ્વતા લેઉં

આવેછે તે કોણ છે શાંમે પેલા જન,

(૧૬)

આશ્રય માંગીશ જો હુંતો કરશે મુજ જતન.

રાજા છઉં એક દેશનો પાલું છઉં અરે શર્વ,
શંપતી કે સુખનો ભાઈ ના કરતા ખાટો ગર્વ.

(હુટારાઓ આવે છે.)

રાગ

હુ. ૧.—કોણ તમે છો કેજો દેજો જવાબ તે અમને,
મુદરસે.—રાજા છઉં હુંતો ભાઈ દુઃખની મારી વાત
શું કહુ તમને.

શિકારે હું ચાલ્યો સાથે હતા મુજ ખરોખરી પાંચ
હુ. સાથે.—દાસ હમે તમારા રાખો તમ સાથેના આવેઆંચ.

નોકર અમે તમારા આજયિ થયઃ છડએઅરે રાજા,
મુદરસેન—ચાલો ત્યારે સાથે રાખજો તમે આજથી માઝા.
(બધા જાયછે)

પ્રવેશ ૬ ઠો. સ્થલ આંખાનુ જંગલ.

સુબુધી

રાગ ગજલ.

(ફીરાતા હયે હમે કાં કાં

અરે ઓ હાય હવે હું શું કરું ઓ પ્રભુ કરું ઓ પ્રભુ,
મળે નહી મુજને તે હાય,તો મરું હું પ્રભુ મરું ઓ પ્રભુ.
દેશો દેશ શોધી જંગલમાય, પતો મુજને નથીરે ક્યાંય,
અરેરે ઓ હવે હું શું કરું ઓ પ્રભુ કરું ઓ પ્રભુ
પ્રભુ તું તાર આ દુઃખમાંથી તારારે વિનાં છુ હું ક્યાંથી,

(૧૭)

આશ્રય મુજને તારો જો હોય તો તરું હું પ્રભુ તરું હું પ્રભુ
સુબુધી રાગ ભેરવી.

(નામ જનકા ન લો ચાર)

શોધી હું, થાકી હાય અરે રે ઓ પ્રભુ
 મલ્યો ન પતો ક્યાંયે હાય મુજને ઓ પ્રભુ.
 મેલવ પ્રભુ આ છબી શમ, આશ્રય બીજો નહીં પિતા તમ
 ચિંતા છે તેની મને મન, હાય મુજને ઓ પ્રભુ.
 પાર ઉતાર વિઘ્નહારી, આશા મુજ તુજ ઉપર ભારી,
 ચંદ્રકલાને બેની મારી તેને ચોગ્ય વર તું દે પ્રભુ.
 (અંદરથી)

સુદરસેન બેત.

અરે કોણ પિલાપ કરે, આવા ભયંકર જંગલ માંય
 ભાઈઓ સાંભળો એક સ્વરે પછી જઈએ ત્યાંહીં
 ક્ષત્રી ધમકે માહેરો તે પાલું આવાર
 દુઃખીયારાંતું દુઃખ ભાંગવા જલદી થાઉં તૈયાર.

પ્રવેશ ૭મો॥ સુદરસેનને લુટારા પ્રવેશ કરે છે
 (સુબુધી ઉંધું માથું ઘાલી શોકાતુર બેઠેલી છે તેને)

રાગ દેશ.

સુદરસેન--બાઈ કોણ છો તમો સત્ય કહો બેશી હ્યાં
 શોકજ ધરો
 વિશ્વેશ સમ ખોટું કહો વાંછીતો તમો સત ઓચરે

(૧૮)

સુબુધી—હું છઉં એક દુઃખીઆરી બાઈ, કામ મુજ
મોટું છે ભાઈ
મુદરસેન--જુવો સાંબું એવી શું છે નવાઈ, હું પુછું છું
તે તો શત કહો.

(દાશી શાંબુ જોઈ સ્તબ્ધ થાયછે)

કેમ બાઈ તમે વિશિષ્ઠ થયાં, સુધ્ધી બુ-
ધી તો બુલી ગયાં
એમ ગાલરાં કેમ બનિ ગયાં, મુજ પાસે
જવાબજ આચરે.

સુબુધી—(મનમાં)જણાવું કે મુજ વીચાર નહી, છખી
શમ તો પુરૂષ શહી
ખાતરી મારી તો નકીજ થઈ,(રાજનને) હુંજે
પુછું તેના ઉતર કહો.

મુદરસેન--કહું સોગન પુર્યક વાત હું તમે પુછો તે ખ
રેખાત કહું.

જવાબ તો સાચો દઉં બોલો હવે મુજને શું કહું

સુબુધી

[રાગ

(ગુરૂ ગોવીંદના મહિના)

છખી તમે આ જુવો કહેજો મને સાચું રે
તે મલતી આવે આપ સમ કહો મને સાચું રે
શંકા છે મુજ મન માંય છખી શમ આપ રે

(૧૯)

ઢાળો મારું તમો દુઃખ જાયે પરીતાપ રે
સાચે સાચું તમોતો બોલો ખોટી નહી વાતરે
મને કામ અગત્યનું છે કહું ખરેખાતરે.

સુદરસેન રાગ હારી કાશીની.

બાઈ મારી પાશે કહો ખરી વાત. ટેક.
છબી તમો આ કુયાંથી લાવ્યાંછો, બાઈ કેજો મને આવાર
છબી આ હમારી અવર નહી કોની, કહું છ તમને ખરેખાત
તેથી તમને શુ આશ્ચર્ય લાગ્યું, કહો તમો મુજને લગાર,
કહો કેમ તમો વિસ્મીત થયાંતાં છબી હયોં તમારે હાથ

સુબુધી-સુનીએ જનાબ જહાંપનાહ એરાગ

શાંભલો તમો ચીત દઇને મુજ ઉપરે આ શમે.
બહું દીવશ મુજને થયા વળિ આ છબી શાથે ભમે.
હું દાશી છઉં એક બાઈની ચંદ્રકલા જ્ઞેનું નામ છે
તેને વાસ્તે વર શોધતાં ઘણા દિવશથી હયાં મુકામ છે
એક દિવશે મુજ બાઈને સ્વપ્નુ ત્યાંતો આવીયું,
એકાએક ઝબકીને કહે છબિ કોણુ તે હયાં લાવીયું
પછિ શાન્ત મે કરી તેહને પુછ્યો જઈ બધો હાલ તે.
મુને કહિને શંભલાવ્યો શહુ મુજ બાઈએ તો હાલ એ
તેટલામાં તો વલી વેપારી ત્યાં માલ લઇને આવીયો.
માલમાં વળિ છાતી સાથે આ છબિ તે લાવીયો.
જકર ઘણિ કર્યા બાદ તેણે આ છબી આપી શહી,

(૨૦)

સ્વપ્નામાં મુજ ખાઈએ દિડિ તેતો વળિ આછબિજ સહી
 ઘણું દામ આપીને છખી મુજ ખાઈએ લીધી ખરી.
 મારા વચનથી મને મુક્ત કરવા વિદાય ત્યાં મુજને કરી
 નહી આવે જો ખાર માશમાં તું મરીશ ખરે હું તો શહી
 અચિયાર માશે તો વલી મને આપ દારે મળિયા શહી
 કૃપા કરી મુજ સાથ આવી સાંત કરો તમે તેહને,
 ન આવોતો મરસે ખરે સ્ત્રી હત્યા લાગે તમને

સુદરસેન રાગ ભેરવી.

(છશ આતસે ઉલટને) એ રાહ.

હાય હાય આ મારા દીલને શું એક પલમાં ચૈ ગયું,
 ચંદ્રકલાનુ નામ મુજને કોણુ દઈ ગયું
 ચંદ્રની કળાનું નામ મુણતાં મુજને
 મારી અકલ તો આ શમે કહો કોણુ લઈ ગયું.
 એ ચંદ્રના કિરણનો પ્રકાશ છે તે ક્યાં,
 આ વખતે મોરું જ્ઞાન પણ કોણુ લઈ ગયું.
 ક્યાં છે તે ચંદ્રની કળા મુને ખતાવ,
 ભેટવાને પ્રીયા સાથે મુજ મનતો થઈ ગયું.

સુખુધી રાગ

(હમકો છાંડ ચલે ખન માધુ)એ રાહ

ચાલો તમે મુજ શાથે ખુશીથી ચંદ્રકલા મેલાવુરે-ટોક
 છે આતુરતે મલવા તમને માટે શમાચાર કહાવુરે

(૨૧)

તમને મેલાવી સુખી કરું હું તેના મનનો પરિ-
તાપ ઠાણુરે.

(તેઓ જાય છે અને પછી લુટારા પછવાડે
રહી કેમ કરવું તેના વીચાર કરે છે)

લુટારાઓ. રાગ.

[કગનવા મોરા કરસે] એ રાહ.

ચાલો ચાલોને હવેતો કાંઈક તજવીજ કરોરે

- લુ. ૨.—છાનો વખત છે માટે ગયા છે બાઈ સાથે
લુ. ૪.—પાણ બાઈએ શું કીધું રે
લુ. ૧.—મેં બધું સાંભલી લીધું રે
લુ. ૩.—ત્યારે કેની મારા ભાઈ
લુ. ૨.—એટલી શું રાખે રાઈ
લુ. ૧.—ભાઈ એ તો છે નવાઈ તેથી ચીતે ધરો રે.
લુ. ૩.—ચાલ જલદી કહેની રે
લુ. ૨.—નવાઈ તે છે શેની રે
લુ. ૧.—ચંદ્રકલા નામે નામ તે સાથે લગનને કામ
ગયાછે તે તે કામ વાત હૈયે ધરો રે.
લુ. ૪.—હવે યુક્તિ તો તું જાણુરે તેથી કહે આ ઠાણુરે
લુ. ૩.—[સાંમે જોઈને] અરે પાણ પેલું શું આવે
લુ. ૨.—કેમ મુને તું ન ખતાવે
લુ. ૩.—અંધા જોને આ આવે તમે નજર કરો રે

(૨૨)

લુ. ૪.—હા હા ભાઈ જોયું રે

લુ. ૨.—દરિદ્ર પ્રભુએ જોયું રે

લુ. ૧.—ચાલો ત્યારે સંતાઈ

લુ. ૨.—પેલા વ્રક્ષ તલે તો જાઈએ

બધા સાથે—માર મારીને માલ ખાઈએ માટે તેમ કરોરે.

[તે લોકો સંતાઈ જાયછે અને જાત્રાલુનો સંઘ આવેછે]

પ્રવેશ ૮ મો. જાત્રાલુ સંઘ.

[સુનો સજન તુમ] એ રાહ.

બુઢો—ચાલોને ભાઈ જલદી જલદી દર તમોન કરો

શીખ તે મુજ વૃધ પુરૂષની હૈયે તમેતો ધરો

છોકરો—થાકી ગયો આ બા બાપા હુંતો સહાય

તમરે કરો

બુઢો—ચાલને ભાઈ મારા ગામ હવે આ આવ્યુ

લંગ. શી.—જનદી જનદી તુમ કનો

બુઢો.—ખોલાવ ને તારી મા પછવાડે

છોકરો.—ચિંતા તમે ન કરો

બુઢો—આવી પુગી છઉં આ અરે

લંગ. શી.—ચનો જખ પગ તુમ ભરો

આંધલો—મી કુઠે જઉં માલા રસ્તા નાંહી દીશતે

મારવાડી.—થાને નખોદ થારા ખાપ રે.

માગીઆ—ચીમ ભાઈ ચીમ તમે ચીમ લડોછો

(૨૩)

સંગ. શી.—ચનો ચનો ચનો તુમ ચનો

ખુઠી.---મરિ મરિ હાય હાય ઓ હું મરિ મરિ

ખુઠો.---અરે ઓ સહાય તમે કો કરો

મારવાડી---થાને કોઈ થયો ઓ માવડિ

આંધલો---હાથ માઝા તુમી કો ધરો

વાણીઓ--લુટવા કો આપણને આવે એ અવાજ કાનેપડ્યો

લુટારાઓ-પકડ પકડ ભાઈ જાશે નહીં તો

વાણીઓ---ઓય માડા બાપ હું મરો.

[લુટારાઓ તેઓને મારીને આગલા જંગલમાં

લઈ જાયછે અને પછી ત્યાં લુટે છે]

પ્રવેશ ૯ મો. જંગલ.

રાગ ઈંગલીસ રાહ.

લુટારાઓ— ઉતાર ઉતાર ઉતાર કપડાં હવે ઉતાર

જલદી તું ઉતાર ચાલ લગાડે શીદને વાર.

[તેને મારેછે]

વાણીઓ---અમ બોપજી મને શાને મારો મે શો કીધો,

અપરાધ,

લુટારાઓ--કહુંછ કે ગમાર પહોં માર હવે ઉતાર.

[વાણીઓ બધાં કપડાં ઉતારી આપે છે]

લુટારાઓ--વ્યાજ વટુના છોકરા ભરે બજારે લુટનાર,

હાથમાં આને આવો તેથી ખુબ દશું માર

(૨૪)

મારવાડી--ઓ વખતાજીઓ અભાજી ઓ મારેરે આ માર
લુ. ૧.---ચાલ ઝંટ હું હવે કહુંછ કે ઉતાર

[મારવાડી બધો સામન આપી દે છે]

લુ. " હલ કરી બચા તારું મોત ખરેખાત,

જેટલું તારી પાસે હોયતે આપ તું આવાર,
આંધલો ગ્યા દાદા માલા નકોમારામો નાંઈ કેલા અપરાધ
લુ. " --[પ્રાહ્માણને]કાકી કાકા ઉતારો કપડાં તમે આવાર.
પ્રાહ્માણ---ભાઈ અમે ગરીબ પ્રાહ્માણ રહેમ ખા લગાર
ખુટી---આશરે તારે આવ્યાં ગમે માર કાં જવાડ.

[બધાનો સામન લુટી લઈ કાઢી મુકીને લંગડા શી
પાછને પકડેછે જે તેને બનાવી નાસી જાયછે]

બધા લુટારા રાગ

[એ કયા અજબ હે] એ રાહ

ચાલો જઈએ આપણે ત્યાંતો, [બે વાર]
સજ પાઓ બધા નહી રહો ડંડા
પુસ્કલ લીધો માલ ચાલો જઈએ હવે ત્યાં
દેરી શું કરોછો આંહી ઝટ પરવરીએ---ચાલે
રાજ લેવા જ્યોછે નાર કરીએ ત્યાં જઈ તેને ઠાર
ખુબ તો આપીને માર નારિ આપણે સઘએ---ચાલો

(૨૫)

પ્રવેશ ૧૦મો. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા રાગ વંસત હોરી.

પ્રભુ આ ભવ પાર ઉતારો, વિના કોઈ નહોં તારનારો,
સરગાંગતને સાહ્ય કરીને, ભવસાગર તો તરાવો.

આ દુઃખથી ઉગારી પ્રભુ તું, પુર મનોરથ મારો--વી.
દાસી ગઈ તે ક્યારે આવશે, રમી રહ્યા પતીના વિચારો
ચોગ્ય વર તું દે પ્રભુ મુજને, નથી કર્યો દોષ અકારો--વી

ચંદ્રકળા રાગ

[નાથ કેસેં ગજકો] એ રાહ.

મુને પ્રભુ આ ભવ પાર ઉતાર,

લહં શીખ હુંતો છું ગમાર,

મુને

જીવ બલે મારો સદા હવે તો,

ના ગમ પીયુ વીણુ લગાર;

રક્ષણુ દધને પીયુ તમે,

નથી કોઈ રક્ષણુ હાર.

મુને.

ચંદ્રકળા રાગ લલીત.

તન તપી તપી સોચ થાય છે,

હિમત ભાન મારાં બુલાય છે.

વિરહણિ સ્ત્રિને પતિ વ્રતા પાણું,

પણુ ન આશ તો દુઃખ આ ખરું.

દિવસ સુર્યને રાત્રિ ચંદ્રથી,

(૨૬)

દિવેમ શોભશે વીપરીતથી.

[ચંદ્રકલા ઉદાસીમાં બેઠેલી છે અને લાનુમતી આવેજો]

લાનુમતી રાગ ખમાચ.

[આજ શ્યામ મોહલીને] એ રાહ.

પુત્રી શાણી કેમ છે ઉદાસ બેન વાહાલી રે,
ઉદાસ બેન વાહાલી રે, શોક તુ ન ધર ખાલી રે.
દાસી ક્યાં તમારી ગઈ, શાને એકલાં ઉદાસ તમે,
કેજો મારી પાસે બેન, વાત તમે સાચી કેજો.

ચંદ્રકલા રાગ

(સીતાજીના મહીના)

મને ગમતું નથીજ લગાર માતા હું તો શું કરું,
ગર્વ રાખવા પીયુનો મન સદા ચીતવન ધરું;
લઈ છપ્પી તે દાસી હાથ ગઈ વર શોધવા,
જીવ બળિ બળિ થાએ રાખ શાએ ગઈ ગોતવા.

લાનુમતી રાગ દેશ.

શાંત થા લાડકડિ મારી મેળવશે તે સ્વામી,
ચીંતા તારી રાખે છે પ્રભુ અંતરના જનમી.
જાંડે હવે તુજ પીતા પાશે, વાત સઘલી કહું,
પરમેશ્વર તને સહાય કરશે, સારથારો સહુ.
પીતા તારા તે ચીંતામાં છે માટે જનડે આવાર,
જઈ કરું હું વાત સઘળી ખુશિ થશે નીરધાર.

(૨૭)

(લાનુમતી જત્ય છે)

ચંદ્રકલા

રાગ

(ચિત્રવલ્લ સંદર્શા કેજો) એ રાહ
વીશંતર આ દુઃખથી ક્યારે ટાળશે,
કરીને ક્યારે હું સુખમાં બેસીશ જો—વી.
લઉં આશ્રય તારો તે પ્રભુ તું આપજો,
મુજ ઉપર તમો કરતા નાં કદી રીશ ન્તે.
શક્તિમાન વિંભુ તું દુઃખથી ટાળજો,
દાષ હમારા દીલથી દહનવીસારી જો,
શંકટમાં વળી સાહાય તું તારી આપજો,
છે ભરૂંસો તારો વિઘ્નહારિ ન્તે.—વી.

(પરદા પડે છે.)

પ્રવેશ ૧૧મો. સ્થલ આગલો મેહુલ.

(લાનુમતી તથા ચંદ્રવીજ્ય પ્રવેશ કરેછે)

લાનુમતી

રાગ

(સુનીએ જનાબ હાલ મેરા) એ રાહ.
શંભિજો તમો ચીતે ધરી વાત હું કહું,
ચંદ્રકલા જે પુત્રી તેની વાત હું કરું.
થઈ ચોગ્ય વર વરવાને પુત્રી હવેતો રે,
હું આજ પાસે ગઈતી એની વાત શું કરું.
વેપારી પાસેથી છખી લીધી વેચાતી રે,

(૨૮)

પસંદ તે ઉપર તેની વાત શું કરે.
 ઇચ્છાજ વર વરવાને ખુશી એ તો હતી,
 તેથી ગઈ તે દાસી લઈને છબી વાત શું કરે.
 બાર માસની મુદત કરીને મોકલી ખરી,
 અગીઆર માસ થયા પાણુ ન આવી શું કરે.
 નહિ જો મલે દાસીને છબી તેજ સમ પુરૂષ,
 મરસેજ પુત્રી મારી ખરેખાત શું કરે.

અંદ્ર વિજય રાગ.

[જલ્દ જો ઉસને દીખાયા] એ રાહ.

વાત હમે પ્રીયા તારીતો સઉ ચીતે ધરી,
 કરી જે વાત પ્રીયા એ તેં શું સાચી ઓગરી.
 હાય કદી અરે મરશે મુજ પુત્રી તો,
 દાસી ગઈ શોધવા અરે ન કેમ પાછી ફરી.
 પાડવું પ્રીયા હું તો માણુશ દાસી કાળે,
 સારું થયું જે મુજ પામે તેં આ વાત કરી.
 ચાલ હવે જઈ સમામાં માણુશ તૈયાર કરે,
 મન ગમતો વર પુત્રીને જોઈ આંખો કરી.

લાગુમતી રાગ.

(સમાજો તેગ અદાંકો જરા) એ રાહ.

વાત આપે કરી તે તો પતી મેં ચીતે ધરી,
 સક્ષમાં લીધી બધી વાત મેં તો પતી ખરી,

(૨૯)

જીવ ખલે મારો પુત્રી દુઃખે હું શું કરું
કહા દીલની નથી મુજ પુત્રી ખરે સાચી ખરી.
રખે મુજ પુત્રીને ચોગ્ય વર મલે ન કદી,
જીવે નહીં પુત્રી મારી તો અરે હું મરું ખરી.
શેવક મોકલો જલદી દાસી શોધવાને,
હરું ત્યાર પછી શાંતી મને થાએ ખરી.

પ્રવેશ ૧૨ મો. સ્થલ ચંદ્રકળાનો મહેલ.

ચંદ્રકળા રાગ ભેરવી.

અરે રે—અરે હાય— અરે હાયરે આ પ્રભુ
કર જોડી બીનંતી. અરે રે

દાસી ગઈ આવી નહી વાર થઈ.

ધીરજ અહીં પ્રાણ સહી જશો રે. અરેરે

[એટલામાં દાસી રાજને લઈ આવે છે લુટાર
શીકે ચંદ્રકલાને જોઈ મુછાગત થાયછે.]

અંક બાજો

પ્રવેશ ૧લો. લદ્દસેનનો મહેલ.

લદ્દસેન

રાગ

ગયો મુજ પુત્ર ન આવ્યો તે કેમ,
દીવસ પાંચમાં શું થઈ ગયું એમ.
સુનો પુત્ર વીના જરૂર મુજ મહેલ,
રખે કોઈએ કાંઈ શુકન કહેલ.
ભણા આ પ્રધાન કરો મુજ કાંમ,
શોધાવો પુત્ર ને ઠામો ઠામ.
શોધી લાવશો જો મુજ પુત્રને હાલ,
કરિશ હું શોન રૂપે ન્યાલો ન્યાલ.

સુકલાક્ષ

રાગ પીલુ

અરે તમ પુત્રની શોધ કરું,
એને વાસ્તે ઠામો ઠામ કરું.
દશો દશ શોધું ગુફામાં હવે,
નહી વલસે કાંઈ દલગીર થવે.
માશ છની મને મુદત આપો,
રાજ તમો છોડિ દીઝો બલાપો.

(૩૧)

લદ્દસેન

બેત

આવી મુજ રહ્યમાં ધીરજ આ વાર
પ્રધાન ઓ લક્ષા પ્રધાન પુત્રની સોધમાં જલદી થા તૈયાર
માસ ૭ પિત્યા પછી નહી આવશે તું
તો જરૂર સમજજે ઓ લક્ષા પ્રધાન કે મરીશ હું
માટે જાઓ અને જલદી શોધ કરો
મારા પુત્રને માટે તમે દશેા દશ કરો.

સુકલાક્ષ

રાગ ખમાચ

જાડિં તજો રાજા તમે શોકને આવાર
શોક તજ તમે બેશો ખુશીથી લાવું એને નીરધાર
દશેા દશ ગુફા બધે, શોધીશ હું જરૂર
પરમેશ્વર મેલાવશે, કરો શોકને દુર—જાઉં
માગુ છડિં રજા તમ તાણી, ધ્યો તમે માહારાજ
ઇશ કૃપાથી હું ખરે, પુરાણ કરીશ કાજ—જાડિં

પ્રવેશ રજા સ્થલ આગલું જંગલ.

સુકલાક્ષ

રાગ બીહાગ.

સાહય થઈ પ્રભુ તું મને ઉગારને આ વાર,
કુંવરની શોધ કરવા ફરું છઉં હું બાહાર.
રાજા તે મારો ખરો છે વલી પાલણહાર,
તેને તો અરે ઓ પ્રભુ આ સમે ઉગાર.—સાહય.
મેલવ તું સુદરસેન પુરં તેની હામ,

(૩૨)

નહી મલે જો મુજને તે મરસે રાજ તે ઠામ-સાહય
જાઉં છઉં હવે હુંતો દશેા દશ કરું,
માસ થોડામાં હવે જઈ શોધ હું કરું.—સાહય.

પ્રવેસ ૩જો. સ્થલ અંદકલાનો મહેલ.

અંદકલા

રાગ.

(મોરે સઘયાં લચક લચક)એ રાહ
પતી મારા છો તમો મુજ પ્રાણુ જીવણહાર,
જીવ આધાર, બહુજ પ્યાર, છેતમ ઉપર ઓ પતી-પતી
રહી સદા તમ પાસે પ્યારા ચરણ હું શેવીસ તમારા
આપ વીચોગે છે ઝવાલા સાચે તમને કહું હું પતી-પતી
બાહાર જાઓ તો ઓ પ્યારા સોગન તમુને મારા,
ખરે મને છેજ દયાળા વીચોગે તોહે હો પતી—પતી

સુદરસેન

રાગ

[રામ લખમન વનમાં શીધાવતાં]એ રાહ.
રહેજો ખુશીથી પ્રીયા પીયર વિશે,હવે જાઉં છઉં મુજગામ
પિતાને ઠામ, બેશેા તમો મહેલમાં,
તમો સહિય સાથે ખુશી રહી, ખાઈ પીને સદા કરો મોજ,
ખુશી રહેજો રોજ,—બેસો તમો મહેલમાં.
પાંહોચી પિતાને નગરે હુંતો વળી,ગામછેા મુજ અહીંથીરેદુર
તેડાવું જરૂર—બેસો તમો મહેલમાં.
તમે હજ પકડી આમ નહી કરો,સાચે તેડાવું તમને આવાર

રહેજો તૈયાર,—એસો તમે મેહેલમાં
તમને સમ છે મારા દલગીર નહીં થાવો, રહ્યે રાખીને
તમે હામ,—રહેજો આ હામ, એસો તમે મેહેલમાં.

અંદકલા રાગ ઉપર પ્રમાણુ

નાના પતી મને છુટી નહીં કરો, રાખો ખુશીથી સાથે જરૂર
થાવો નહીં ફૂર, ચરણમાં રાખજો.

આપ વિયોગ મુજથી સહેવાય નહીં, રાખી સાથે પુરો
મારી હામ,—સાને કરો આમ, ચરણમાં રાખજો.

કાંતો મારો કાંતો જીવાડો તમે, પાણુ છુટું ન તમથી લગાર,
સાથે નીરધાર, ચરણમાં રાખજો.

માત પીતાએ લાડ વડાવિયાં, હવે આપ સાથે સદા રહી,
છુટી પડું નહીં, ચરણમાં રાખજો

સુદરસેન રાગ ખમાચ.

(સખીયા ગે તુજ ન પતી) એ રાહ
રજ દે પ્યારી મને આપાર. દેક.

ખુશીથી જીવાનુ કહે પ્રીયા મુજને
પોહોંચુ પીતાને દરબાર.—રજ દે.

પ્રાણ પ્રીયા આમ હૈં તું ના કર
તેડાવું તને નિરધાર.—રજ દે.

સાચે માન તું હું જોલાવીશ,
ખોડું તેમાં ન લગાર.—રજ દે.

(૩૪)

ચંદ્રકલા

રાગ

(યે કયા હુવા એ ચાર દીલોન્ગી)એ રાહ.
કેમ બને એ વાત, પ્રીતમ પ્યારા કેમ બને એ વાત
ભણે કરો મુજ ઘાત, પરતું નહિં બને એ વાત
તકડે જળ વીણુ મીન જેમ વાલા
તેમ હું તમ વીના આધાર, પ્રીતમ પ્યારા
ગમે તેટલું દુઃખ આપો પ્રીય તમ
પણ છુટી થઈ ના લગાર, પ્રીતમ પ્યારા
દાસીની અરજ કરણે ધર વાલા
ન કર મુજને અનાથ પ્રીય તમ પ્યારા

સુદરસેન

રાગ ભેરવી.

પ્યારી મારી ચંદ્રકલા તું, ઉદાસ તો થાને નહી,
શાને સોક ધરે તું મનમાં, સમજીને છાજે નહી.--ટેક
દે રજ એ પ્રીયા મુજને, તાત પાશે જાઉં શહી-પ્યા.
રહે ખુશીથી પ્રીયા તુંતો, દલગીર કંઈ થાવું નહી-પ્યા.
આવશે મુજ માણસતો અડી, તને તેડવા સહી-પ્યા.
તે સાથે મુજ અંગોડીઆ, એધાણી હું આપું સહી-પ્યા.
તે એધાણી જોઈને તું, તૈયાર તો થાજે સહી-પ્યા.

ચંદ્રકલા

રાગ.

(ગર ચાહોતો મારો મુજ લેકીન ન મારું મચે)એ રાહ
ખુશી થઈ કહું છ મારા પ્યારા પતી આજ,

(૩૫)

જલદી પોંહીચી દશમાં તેડાવજો માહારાજ.

મુંદ્રીકા આપી કરી પાઠવજો જરૂર,

કોમળ રહ્યના પતી થાતાજ નહી કૂર.

હમેશ હેત મુજ ઉપર જેવું રાખોછો આપ

તેવું પતી તમે રાખજો નવ થાય પરિતાપ

અરજ ધ્યાનમાં અરે ઉતારજો તમે

ખરું કહું છ પ્રાણનાથ વિચોગ બહુ દમે

પ્રવેસ ૪થો આગલું જંગલ.

(સુદરસેન પ્રવેસ કરે છે)

સુદરસેન

રાગ ભેરવી.

(ધસ્કમે તેરે કોહે ગમ) એ રાહ

ચાલો હવે ઇરાવતી, પિતાનેજ મલવા મન ધસ્યું,

જોઈ મેલાપ તમારો ભાઈ, તમ ચાલેથી મુજ મન હરખ્યું.

જલદી કરો હવે જઈએ, પીતાને જઈને મલીએ,

આનંદ પામશે તે જોઈ, તેથી ભાઈઓ મુજ મન હરખ્યું.

થાક મને લાગ્યો ઘણો ભાઈઓ ખરેજ પંથ તણો,

તેથી પાશે જઈ આરામ લડી પીતાને મલવા મન સુધું.

લુટારાઓ

રાગદેશ.

ચીંતા મનથી વીસારીને પોઢો જઈ માહારાજ

રસ્તો કાલે કાપીસું લેસું થાકજ આજ

દાસ તમારા તો અમે ફરમાવો કંઈ કામ

(૩૬)

આપ સુખેથી જઈ કરી કરોને ત્યાં આરામ
દુઃખ સર્વ દુર કરી સુખે પોઢો માહાવીર
ખુસીથી જઈ આરામ હયો દુખે દુખે સરીર

લુ. બધા સાથે રાગ

(મુજે છોડ ચલા બનજરા) એ રાહ

બધા સાથે—આવો આવો બધા આંહી આવો
હીંમત પકડી આંહી આવો

આવો આવો બધા આંહી આવો
સહ યુક્તિ કાંઈક બતાવો

લુ. ૩.—કહોતો જઈને મારું કાંઈ જરા ન મ મા વિચારૂ

લુ. ૪.—બીજી તદબીર કાંઈક વસાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

લુ. ૨.—ભાઈ નજર ન પોહોંચે મારી

લુ. ૪.—(૧.લાને)તું કેની ભાઈ વિચારી

લુ. ૧.—એની વિંટી કાઢી લાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

લુ. ૪.—ભાઈ શું કામ છે વલી એનું

લુ. ૧.—શા માટે પુછે તું તેનું

ત્રણે શાયે—મેહેરબાનીથી અમને જાણાવો

બધા સાથે—બધા ભેગા મલી આંહી આવો

(૩૭)

હુ. ૧.—શાંભલો તમો ચીત દઈ
મારી વાત વીસરતા નહી
બધા મારી પાસે આવો
હીમત પકડી આંહી આવો

હુ. ૨.—અમો નહી વીસરીએ ભાઈ

હુ. ૩.—અરે એવી શું છે નવાઈ

ત્રણે સાથે—જલદી જલદીજ જાણાવો

બધા સાથે મલી આંહી આવો

હુ. ૧ લો રાગ બીહાગ.

[ગર હમને દીલ સનમકો દીયા]એ રાહ
ચંદ્રકલા જે રાણી તેની એધાણી છેહ
એધાણી છે એહ માટે તમો જલેદી લાવો તેહ.
કવરે કહયું છે એને હું તેડાવું જે વાર
વિંટી સાથે આપું ત્યારે માનજો નિરધાર
માટેજ તેનું કામ છે તેથી જોઈએ જરૂર,
મુંદ્રીકા કાઢી લાવો ભાઈ રાખો તમો શુર.
તેને હુંતો લઈ કરી ચંદ્રકલા પાસે જાઉં,
છેતરીને તેને હુંતો બોલાવી લાવું.

[બધા હુટારા જંગલમાં સુદરસેન પાસે જઈ વિંટી
સુધાં સામાન ઉતારી લે છે]

(૩૮)

રાગ ઈંગલીસ રાહ પર

ત્રણે લુટારા--જ્યો જ્યો જ્યો જ્યો ભાઈ જ્યો,
ચંદ્રકલાની પાસે.

૧. લુટારો—આવો આવો આવો આવો ભાઈ આવો,
આવોને મારી સાથ.

૩. લુટારો—નાના નાના નાના ભાઈ
ક્યમ આવીએ તું સંગાત.

૧. લુટારો—રેજો તમે પાસેના જંગલ વીરો,
થઈ હુસીઆર

ત્રણે લુટારા--સારું સારું સારું સારું ભાઈ સારું,
આવીએ છઈએ આવાર.

૧. લુટારો—હું પણ લઈને આવી પોહિંચીશ,
ચંદ્રકલા તે ડાર.

પ્રવેશ ૫ મો. સ્થલ ચંદ્રકલાનો મહેલ.

ચંદ્રકલા રાગ કાનરો

હજી સુધી કોઈ નહીં આવ્યું,

નાથની ખખર ના લાવ્યું.

હવે ગભરાએ મારો યો પ્રભુ,

ચેત તે મુજને નથીજ આહા વિંભુ.

દુઃખ ખંભાણું તે મનમાં વસાવ્યું

નહિ પત્ર નહીં ખખરજ મુજને.

(૩૯)

વિનંતી પ્રભુ હું કરું છઉં તુજને
કેમ પતીનું માણસ નહીં આવ્યું.

અંદકળા

રાગ

(હમકો છાંડ ચલે બન માધુ)એ રાહ.

દે તુજ આશ્રય તારો પ્રભુ આ
વિશ્વર નાથ આ વારે રે ટેક.
દાહ બલે મને પીયુના વીચાગે
સર્વ મુને છે અકાર્ણ રે
વીશ્વનાથ ઉગાર આ વારે
ઠરવા રહણ કરું તારું રે.—દે તુજ.
લક્ષમાં લોને મારી વીનંતી.
દાશ છે તેને ઉગારો રે
સર્વ શક્તિમાન ઇશ્વર તું છે
માની વીનંતી ને તારો રે.—દે તુજ.

સુખુધી

રાગ માડ.

શાને ચીંતાતુર તું થાયરે તુને ખમારે ખમા,
એવડિ તું શીદ ગભરાયરે તુને ખમારે ખમા.
ઇશ્વર ઉપર આશા રાખી બેશ તું મારી બેન,
શાંતી વશાવી કે તું રહ્યે માની મારું કેણુ—તુને ખ.
ઇશ્વર દેવ કૃપાલુને તારા દુઃખની ચીંતા છે,
ઉગારશે બેન તેજ તુજને શાને દેહ દુઃખ દે—તુને ખ.

(૪૦)

અંદકળા રાગ લલીત.

રહ્ય શાન્ત તો રાખું છર્ગિં ઘણું,
પણ અહણા મને સ્મરણે તે તણું.

પ્રિય પતી મને છોડિને ગયા,
નિરધ્યાલુ કેમ એ સખી થયા.

હરઘડિ હતા બોલતા મુને,
કરની વિંટીથી તેડવું તને.

(લુટારો પ્રવેશ કરે છે તેને જોઈને)

અંદકલા બેત.

અરે કેમ ભાઈ ક્યાં છે મારા નાથ,
શું તમોને તેડવા મોકલ્યા છે વિંટી આપી શાથ.
જલદી કહો મને ગભરાવો નહીં આ વાર,
રૂડા શમાચાર કહો મને માનીશ હું આભાર

લુટારો ૧ લો. રાગ

(નહીં ઇનાંમકી દીલમે) એ રાહ.

હ્યોને આ વિંટી ચાલો જલદી તમે,
બોલાવે છે રાજ શું કહીએ અમે—હ્યો. ૧

લાવને પલમાં એમ કહ્યું છે મુજને,
લક્ષમાં હ્યો હવે મુજ વિનંતી તમે.—હ્યો. ૨

જીવ પ્રમાણે રાખી પોંહોંચાડું ત્યાં,
જરા હું આચ આવવા દર્ગિં ન તમને.—હ્યો. ૩

(૪૧)

હૈતાવલથી મને કહ્યું છે એણે,
કે જલદી લાવજે ચંદ્રકલાને.—લ્યો.

૪

હુટારો ૧. રાગ ભેરવી.

માનો માનો સાચી મારી વાત.
કહું છઠિં હું તમને ખરેખાત.
શાચે તેડાવ્યાં તમનેજ ખાઈ,
ખોટું નહીં તે લગાર.—માનો માનો.
અન પાણી તેણે આપ વિચોગે,
તજ્યું છે આવાર.—માનો માનો.

ચંદ્રકલા

રાગ.

(આજ મેં પાઈ ખુશીકી નિશાની)એ રાહ.
ચાલો હુંતો આવું હવે તમ સાથે,
હવે તમ સાથે લલા તમ સાથે—ચાલો.
લઠિં હું ભેટ પીયુ પાસે જઈને,
સુખ આવ્યું મુજ પાસે.—ચાલો
આજથી બેની દુઃખડા મારાં,
પ્રભુ અરે હરી જશે.—ચાલો.
માતાજી પાસે જાને તું બેની,
આ વાત કર તું ઉલાશે.—ચાલો.

(પડદા પડે છે અને ચંદ્રકલા તેની દાસી તથા

હુટારા સહીત પ્રવેશ કરે છે

(૪૨)

પ્રવેશ દોઠો. સ્થલ રસ્તો.

સુબુધી રાગ ભેરવી.

અરે હુંતો આપથી જુદી ન થાઉં,
જુદી કરો તો મરી જાઉં રે.—હું તો.
રાખો બેની મન હેતે કરી સાથે,
શી રીતે મન હું છોડાવું રે—હું તો.
ચાહતાંરે હોતો મારી નાખો મન,
પણ તમથી ન દીલ મેલાવું રે.—હું તો.

ચંદ્રકલા રાગ ઉપર પ્રભાતે

શાણી સુબુધી તું સમજી જાને,
સમજી જાને રે હો શાણી બેની તું સમજી જાને.
રહે ખુશીથી મુજ માતા પાશે તું,
બેન જરા ડાહી થાને.—શાણી.
જઈ પોંહાંચુ મુજ, પતી વહાલા જ્યાં;
તેડાવું જરૂર ઉલાસે.—શાણી

સુબુધી રાગ ગજલ.

(ચંદ્રમુખીને એકલી) એ રાહ.

ભલે બાઈ જાઓ તમે, ખુશીથી રાજ થઈને રે;
રજ આપું છડીં હું બાઈ, ખરે હવે ખુશી થઈને રે.
જાઓ સંધ્યાએ એની સાથે પોંહાંચો જઈ પ્રીતમ પાશે

(૪૩)

જઘને પુરાણ કરો આસ, જાઓ તમે ખુશી થઈને રે.
મનથી મને ન વિસારી, કે દાસી નથી હવે મારી;
છઠીં હું નોકર બેની તારી, જાઓ કહું ખુશી થઈને રે.

લુટારો ૧લો. બેત

ચાલો બાઈ હવે અસુર થયું છે બહુ,
વેગે પોહોચીએ ત્યાં રાહ જુએ છે સઉ.
ઠપકો મને મલશે ઘણો નો લાગશે વાર.
માટે જલદી કરો તમે બેની થાઓ તૈયાર.

અંદકલા બેત.

બેત તું બેટ મને કરું છઠીં પ્રણામ,
પરમેશ્વર મેલાવશે ત્યારેજ મલસું આમ.
ઘણા તુજ મુજ ઉપરે ઉપકાર થઆ છે સાર,
મરું ગ્યાં સુધી જાણુને નહીં ભુલું નીરધાર.

સુખુધી રાગ

(વનચર વીરા વધામણી) એ રાહ.

બેની વીચાગ તુજ બહુ દમે,
શાએ માન નીરધાર;
છુટી પડું એતો નવ ગમે,
ખરે દુઃખનો એ માર.—બેની.
કૃપા કરી મને ભુલતી,
નહીં બેન હો જરૂર;

(૪૪)

કોમલ રહ્યની બેનડિ,
કદી થાતી નહી ફૂર.—બેની
જેવી માયા મુજ ઉપરે,
બેની રાખે છે રોજ;
તેવી હમેશાંજ રાખજે;
નવ ગણતી તું દાખ.—બેની

પ્રવેશ ૭મો મોટું જંગલ.

સુકલાક્ષ

રાગ

(ફીરાતા હૃથે હમે કાંકાં) એ રાહ.

અરેરે આ પ્રભુ પ્યારા શાસ્ત્ર થા દાસને તારા,
નથી મુજને પતો ક્યાંયે શોધી થાક્યો જંગલ હાથે,
મેલાવ જલદી સુદરસેન તું વીનંતી તે કરું છઠિં હું,
દયાળુ આ પ્રભુ રે તું મનોરથ મન પુર મારા.
રહ્યા બે મારા મુદતમાં ધીરજ તો નથી મુજ રહ્યમાં,
પ્રભુ મેલાવ આ વનમાં હાથ જોડું પાશે તારા

સુકલાક્ષ

[લખશે લખ જો] એ રાહ

આ પ્રભુ હવે સહાય થૈ જલદી મેલાવીને દે તું,
શોક મુજ રહ્યમાં છે તે તો મઠાડિને દેતું.
આશ્રય માગું છઠિં પ્રભુ મેલાવી મનેજ દેતું,
દયાં અરે અરે વિષે મનમાં વસાવીને દેતું.

(૪૫)

સુકલાક્ષ

ખેત

અરે આ કોણ આવેછે શું સુદરસેન તો નાય,
આહા હવે એ પાસે આવ્યો ખરે કુંવર હોય.
પેલા વ્રક્ષ તલે સંતાઈને શાંભલું એનું દુઃખ,
ખરે દુઃખી તે બહુ છે કેવું ઉદાસી છે મુખ.

સુદરસેન

રાગ ભેરવ

(સુદરસેન પ્રવેશ કરેછે)

પ્રભુ નાખ તું દુઃખ ઉપાકું હજી [બે વાર]
દાશ ઉપરજ કોપ તુને નઘટે તારા વીના કોઈ તારનાર નથી
પંથ ભુલી ગયો હું પ્રભુ આ વનમાં,
ખતાવ મુને છડીં પામર બુધી—પ્રભુ

સુકલાક્ષ

રાગ ખીલુ.

પ્રભુએ મુને મોકલ્યો તમ પાસે,
જેથી પુરી હવે કરો આપ આશે.

સુદરસેન

કોણ આ જંગલ વીશેજ વશેછે,
ઉતર મુજ સવાલત્તા દીએ છે.

[સુકલાક્ષ બાહાર આવીને]

(૪૬)

તમારા પીતાનો હું છઉં પ્રધાન,
સુદરસેન કેમ કરો તમો આમ.
જાણાવો મુને આપ મનનો વિચાર,
ક્યાંથી આ પડ્યો છે દુઃખનો પ્રહાર.

સુદરસેન રાગ

(અરે લાલ દેવ ઇસ) એ રાહ.

સુકલાક્ષ સુકમાક્ષ આ કેવો મેલાપ,
શું સ્વપ્નું જોયું કે તમો આપ આપ.
શુતોતો હું પાસેના જંગલ વીસે,
ખીજના લોકનો ત્યાં જગ નહી દીશે.
શાયે હતા મુજ માણુશ ચાર,
લઇ ગયા બધુંજ તેનો વીચાર.
ખીજનો નથીજ મુને કાંઈ ગમ,
પણ ચીંતા મને ઘણી વીંટીની મન.
ઊંડો ભેદ છે શું કહું આ પ્રધાન,
કહું હું સું પણ મુજ સાચું ન માન,

સુકલાક્ષ રાગ ઝોખાહરણ.

તમો કહોને શાણા કુંવર મુજ વીશે ન રાખતા ડર,
સાચી માનું હું આપની વાત તમો માનું કહો ખરેખાત.
માટે આપ વીચાર જાણાવો પેલા વ્રક્ષ તલે ખેરી આવો,
ચીંતા દુર કરોને માહારાજ આપ જાણાવો મુજને આજ

(૪૭)

સુદરસેન

રાગ ગીતી.

શીકારે હું ચાલ્યો શાથે હતા મુજ ખરોખરી પાંચ,
રહ્યા તે મુજ પછવાડે વિચોગ મારો થયોજ તે આમ.

પછે ક્ષુધા મને લાગી તરશે પીડીત મુને કીધો,
મલ્યા ચાર જાણ મુજને આશ્રય તેણે મુને બહુ દીધો.

ત્યાંથી પછી હું ચાલ્યો ઘરની ભણી અરે આવવા જ્યારે,
રોતું અમે તે વનમાં વીલાપ કરીને સાંભલ્યું ત્યારે.

પુછ્યો જઈ અમે હાલ હતી તે ચંપાનગરની દાશી,
ચંદ્રકલાને માટે વર શોધવાને હતીજ ઉદાસી.

શાંભલતાં બધો હાલ ચંદ્રકલાની શાથે ચોટ્યું મન,
જોવા માટે તેને થયું ત્યાંતો ઘણેડું મુજ મન.

જઈ મલ્યો હું તેને પાછી ત્યાંથી રજ્જજ મે લીધી,
વચન પાછું તેડાવા આપી ત્યાંથી વદાયગીરી કીધી.

પછીજ આ જંગલમાં સુતો હું નીંદ્રાને વશ થઈને,
હતાજ મુજ સાથે તે ગયા બધો સામાન રે લઈને.

ફીકર મુને બહુ વીંટીની છે કારણ મુજ પ્રીયાનું એધાણ
બનાવીને એને તે લાવશે જંગલમાં કરી ધાણ.

માટે ભલા આ પ્રધાન પ્રીયા મને તું મેલાવ આવાર,
હુઃખ સહો મુજ માટે નહી કદી હું ભુલીશ આભાર.

(૪૮)

સુકલાક્ષ

રાગ.

[કથું ખડારે હિંદુસ્તાની] એ રાહ.
ચાલો તમે પીતો પાસે વાત કરીએ ઉલાસે,
વીચોગ તમારો પોતાને છે વશમો,
જોઈ તમને ખુશી થાશે.—વાત.
માસજ છની મુદત આપી છે,
પાચમો માસ હવે થાશે.—વાત.
દુઃખે તમારે અન પાણી ઊંધ,
તજયા બધા તે મેલાશે—વાત.
હ્યો હું વચન આપું છઉં હું તમને,
આણુ પ્રીયા તમ પાશે—વાત.

પરદો ઉપડે છે.

પ્રવેશ ૮ મો સ્થલ આગણું જંગલ.

[લુટારો આશાવરી ચંદ્રકલાને લઈ પ્રવેશ કરેછે]

ચંદ્રકલા રાગ ઢાલ ઓખાહરણનો.

કહોયેકેટલુંછે હજુ દુર ચાલતાં તકું છઉં ભરપુર,
ભાઈ સ્વામી મારાનું કયાં ગામ બતાવો મુને તે ઠામ.

લુટારો

દુર છે અહીંથી જરારે ચાલો ખેની તમતો કરારે,
ચોંતા મનથી તમેતો વીસારો દૃઢ વીશવાસ રાખોને મારો.

(૪૯)

અંદકલા

પતીની ભેટ કરવાને કાજ, જીવ તલપે મારો બહુ આજ,
તમે જમદી કરો હવે જઈએ પતીનેજ મલી સુખી થઈએ.

(પરદા ઉપડેછે જંગલ નજરે પડેછે. ત્રણ લુટા.

રા વાત જોઈ બેઠા છે.)

૩. લુટારા રાગ બીહાગ

(શરક જુકાકર અરજ મચે કરના)એ રાહ.

લુ. ૪.—સાંભલો ભાઈઓ આવ્યો નહીંતે લાગીછે બહુ વાર
રખે પરણીને મોજ કરે તે એકલો ત્યાં નીરધાર.

લુ. ૨.—વાયદો કાલના વીતી ગયોને દીવસ વધારે આજ,

લુ. ૩.—આવ્યો નહીં તે માટે જાણો કરતો હશે ત્યાં રાજ

લુ. ૨.—શાને એની પર દોષ મુકાછો રાકતો તે નીરધાર,
તદખીરની એને ખબરછે તે લાવશે તે આવાર.

(અમકીને)

લુ. ૪.—સાંભલો ભાઈ મને પગના તે ધખકારા સંભલાય,
આવી પુગોને ભાઈ શું વલી સનમુખ દેખો આવ્ય

પ્રવેશ હમો. સ્થલ મોહું જંગલ.

અંદકળા

રાગ

(મોહનજીને મોકલોને મોસાલે)એ રાહ.

સ્વામી મારા ક્યાં ખતાવો આ વારે,

(૫૦)

લડં ભેટ હું જઈને કરારે.—સ્વામી મારા.

ખુશી હુંતો થાઉં જોઈ મુજ મનમાં,

જાએ દુઃખ બધા મારા તનનાં.---સ્વામી.

પ્રીતમ વીનાંતો ઘડી નહી ચાલે,

દુઃખ વિયોગનું મને શાલે.---સ્વામી.

તમે કેમ ઉતર મુજને ન આપો,

બતાવી સ્વામી કષ્ટ કાપો.---સ્વામી.

લુટારો ૧ લો રાગ ઝીઝોટી

[કરુણા નીધાણ ઇસ]એ રાહ.

જાઓ તમે લ્યો ખુશીથી ભેટ અંદર જઈને,

મનજો તમે પ્રીતમ સાથે મનમાં મગ્ન થઈને.

વિયોગે તમારે ઉદાશ બહુ છે,

કેજો અમવતી પ્રાણામ ભેટ અંદર લઈને.

[ચંદ્રકલા અંદર જાએછે

લુટારાઓ

રાગ

[ચાલો જોઈએ ઠાઠ માઠ] એ રાહ

લુ. ૪.—કેમ કરું શું હવેતો ક્યો,

લુ. ૧.—હથીઆરજ હાથે લ્યો;

લુ. ૩.—ખુબ એને માર ધ્યો,

લુ. ૨.—એમ તો કરવું ન જો.---કેમ.

(૫૧)

સ્રી કરીને હું રાખું,

લુ. ૧.—એ બોલ તારો ન સાંખું;

લોહીના સ્વાદ ચાખું,

લુ. ૩.—ખરી વાત એમ હું ભાખું.—કેમ.

લુ. ૧.—કાપી ઘરેણા કાઢું સહું,

લુ. ૨.—ભાગ વધારે ન દઉં;

હુ. ૩.—શરખો ભાગ હું પાણુ લઉં,

લુ. ૪.—એ વાતે કબુલ છઉં.

લુટારો ૧લો. બેત

કાપુ મુજ હાથે કરી અહીં છે કોણુ જોનાર,

દુઃખ પહેલાં બહુ આપીને પછી દઉં હું માર.

આકાસવાણી

દુષ્ટ અબલા જાતને શાને આપો દુઃખ,

શમજી ચેતો મન વિશે મોત છે સનમુખ.

[એક જન આવે છે.]

જન બેત

પાપી મારા હાથથી જશેા ક્યાં હવે દુર,

ઘણા દીવશનો માંસથી ભુખો છઉં ભરપુર.

તેથી મને તમ ઉપરે દયા નથી લગાર,

ઇશ્વર આજ્ઞાથી હવે દઉં તમને હું માર.

(૫૨)

અબલાને દુઃખ દઈ કરી દગાથી લાવા અહીં,
તેથી મને તમ ઉપરે ક્રોધ ચડ્યો છે સહી.
કરો ઇશ્વર ભક્તી તમે છેલો દીવશ છે આજ,
નહી શમજવું મન વીશે કે કરશું વનમાં રાજ.
(ચારેને મારી નાખી અદૃશ્ય થાવું)

અંક ત્રીજો

પ્રવેશ ૧લો સ્થલ રસ્તો.

(જોગીના પોસાકમાં સુકલાક્ષતુ શોધવા નીકલવું)

સુકલાક્ષ **રાગ જંગલો.**

(જનો દીલલે કરું એ તેરા)એ રાહ
શોધી થાકો હને હું બધે ઠામ ઠામ ઠામ, [બે વાર]
મુદત પાંચ માસ વીત્યા મને,
પણ નથિ ક્યાંય પતો તુજ નામ નામ નામ,
પ્રાર્થના પ્રભુ કરું છઉં તારી,
શાને રજડાવે મુને તું આમ આમ આમ.

(૫૩)

મલી જાએ મુને ચંદ્રકલા તો,
પછી થાએ ઘણું મુજ કામ કામ કામ.

સુકલાક્ષ રાગ પીલુનો દાદરો.

(મુનીએ ખાત દીલશે મોરી) એ રાહ.

મેલવ જલદી ચંદ્રકલા અરે મને આવાર,
શાને કરે છે ખુવાર.—મેલવ
દેશો દેશ શોધ્યા સુકા પાણુ ગોતી,
પાણુ થાગ ન મુજને લગાર.—મેલવ
થાક્યો પ્રભુ તેથી ખતાંવ માર્ગ,
જેથી કંઈ મારો અરે નીકલેજ સાર.—મેલવ

ખેત

પાસેના જંગલ વીશે વીલાપ કોઈ કરે છે,
પલમાં પતીના શોક કરી પછી પ્રભુનુ ધ્યાન ધરે છે
(પરદા ઉપડે છે એક જંગલ માલમ પડે છે)

પ્રવેશ ૨ નો સ્થલ મોડું જંગલ.

(ચંદ્રકલા ગાલરી ખની ચોતરફ જુવે છે કાંઈ
દેખતી નથી ત્યારે)

ચંદ્રકલા

રાગ.

(ક્યા સખખ અખ તલક) એ રાહ
શું થયું આ પ્રભુ તે કોઈ હ્યાં મલે નહી,
દેજો નિશ્ચય કીધો તેણે એવું મુજ મનમાં શહી. ટેક

(૫૪)

પાપી દુષ્ટ એ મુજને લાવી છાં દુઃખી કરી,
નાથની મુંદ્રીકા આ રહી ક્યાંચે નથી ગઈ.—શું થ.
નકી મારા નાથનો ઘાત એ દુષ્ટે કર્યો,
અરે પ્રભુ ધીરજ મારી તો વધ ગઈ, —શું થ.
અકળ કળાના નિયંતા નિરાકાર વિંભુ,
ચારે જણાતો મુરદાંઓ થે પડ્યા અહીં. —શું થ.

અંદકળા રાગ લલીત.

અરર ઓ પ્રભુ આ શું ઘાટ રે,
કયમ કરી મલે પ્રાણનાથ રે.
કયમ પતી વીના દીવસો જસે,
ખખસ લેશ ના શું થયું હશે.
કરૂંજ શું મને નાજ સુજતું,
મુખ અતી પતી શાથે તો હતું.
તે ખધું અરે કોણ લઈ ગયું,
વીચાગ તે કરી શુખી શું થયું.

સુકલાક્ષ રાગ કલ્યાણ

[કીસ કદર મેં જો કરું] એ રાહ.

ખરેખરી પતીના વીરહે દુઃખી યાય છે.
પીયુના વીચાગના તો આ શમે શોક ગાય છે.
ચાલ જઈ શ્રવણ કરું ચીત એક ધ્યાન ધરું,

(૫૫)

અહીંથી જવાય પાધરૂ રસ્તો સીધો જાય છે.

ચંદ્રકળા રાગ જંગલો

(શુન શીરી પ્યારી જરા કાન દે)એ રાહ.
 પ્રભુ હવે દુઃખથી ઉગારી તું લે ટેક
 પ્રીતમ વીચોગે જુરી મરું છઉં
 તેથી મને તું મેલાવીજ દે—પ્રભુ.
 નથી મેં કર્યોઅપરાધ અકારો,
 એવો દાષ મારો શું છે તે તું કે.—પ્રભુ
 મેલવ પ્રીય તમ નહીં તો મરીશ હું,
 પતી મારા સુદરસેનજ તે.—પ્રભુ

સુકલાક્ષ બેત

પતી મારા સુદરસેન તે,
 એવું નામ લીએ છે એ.
 ત્યારે ખચીત એજ ચંદ્રકલા છે,
 માટે ચાલ જઈ પુંછું બધો હાલ એ.
 અરે પણ શાંભલું હજી તેના મનના વીસ્તાર,
 પછી જઈ ત્યાં શમજું બધો સાર.

ચંદ્રકલા રાગ.

(ચે ચસ્મેકી ફીકર)એ રાહ.
 કરી હું પ્રાર્થના પ્રભુ તુજથી હારી,

(૫૬)

નીદોષ છઉં પ્રભુ શાને નાખે મારી; ટેક
છોડાવે તું પ્રભુ આ દુઃખથી મુજને,
ઘ્યાલુ ઓ પ્રભુ જાઉં બલહારી.—કરી
પતી મારા કૃપાલુ તો હતાને,
કહો કેમ મુજને તો મુકી વીસારી;—ફરી
મુદરસેન મારા ઓ પ્યારા મુદરસેન,
નહી કેમ તમે મુજને શંભાળી.

સુકલાક્ષ **બેન**

હવેતો શક રહ્યો નહી જ્યથી જાઉં તેની પાશ,
ઓ કૃપાલુ શહાય થઇ પુરી કરજો આશ.

સુકલાક્ષ

(શાદી તુજકો મુખારક) એ રાહે.

બેની પ્રણામ સ્વીકારોને મારા કરૂં છઉં આવારે,
હરતાં નહી તમે મુજથી રે બાઇ બોલો તમે તો કરારે.
ધર્મના બેન તમે છોજ માંસં કહોને તમારોજ સાર,
ભદ્રસેન રાજનો પ્રધાન હુતો તેથી ફરવું પડે મારે.
મુદરસેન કુંવરને વિચોગ તમારો એ વાતને તે ન વીસારે.

ચંદ્રકલા **બેન.**

શું, શું, મુજ પતી તણા પીતાના આ પ્રધાન,
ત્યારે તો હવે મારે દેવું જાઇએ માન.

(૫૭)

પાણુ અરે કેમ જાણું શું રામજીં એના મનની વાત
શું વલી બીજીતો આવી નહી હોય ઘાત.

સુકલાક્ષ **ખેત**

એન જાણો મન વીશે દગો નથી લગાર,
અખલાને દુઃખ આપે જે તેને કોણ છે ખચાવનાર.
માટે એન જીવો તમે એધાણી આપું સહી,
માત પીતા તમ તાણા જેના નામ આપું હું અહી.

ચંદ્રકલા **ખેત**

વદો તમે સુખે કરી ખતાવો મારું ઠામ,
કોણ માતા કોણ પીતા અને શું છે મારું નામ.
પછી મને તમ ઉપરે ખેશે દૃઢ વીશવાશ,
વાર તમે હવે નહી કરો શંભલાવો આવાર.
દુઃખ મુજ ઉપર જે પડ્યું તેના શંભલાવું વીસ્તાર,
અરે પ્રભુએ મુજ ઉપરે પાડ્યો છે બહુ માર.

સુકલાક્ષ **રાગ પ્રભાતીયું**

ચંદ્રકલા તમ નામ છે,
ભાનુમતી માતાજ જાણો;
ચંદ્ર વીજયતો પીતા અરે,
સંદેહ મનમાં ન આણો,
સ્વામી સુદરસૈન તમ તાણા.

(૫૮)

ઇચ્છાએ પરણ્યા જેહ;
તમારે વિયોગે તો વળી,
એણે ગાળી છે દહ.
તમ પાશેથી તે તો ચાલ્યા,
કીધો જંગલ વાસ;
શાયે હતા તે દગો કરી,
માલ લઇ કીધા નીરાશ.
ફરતા હતા તે જંગલ વીરો,
ત્યાં વળી હું જઇ ભાગ્યો;
વિંટી તમારું એધાણ જેહ,
તેના સંદેહ ભાગ્યો.
તાત એનાની આજ્ઞા થકી,
ગયો લઇ ઇરાવતી ગામ;
પછી રે તમને શોધવા,
ફરું છઉં ઠામે ઠામ.
મેલાપ તમારો તો થયો,
પુરી થઇ મનનીજ હામ.
ધીંતા મનથી વીસારીને,
હયો પ્રભુ કેરું નામ.

(૫૯)

સુકલાક્ષ

(આહા પુરી ખીલી ચંદા) એ રાહ
માનો મારી ખરી આ વાત દગો મુજમાં નહી ખરેખાત,
રાખો યેની હું પર વિશ્વાસ કરે પુરી પ્રભુ તમ આશ.
વિસારી ધ્યાને મનના વીચાર ચાલોને અરે યેની મારીસાથ

ચંદ્રકલા રાગ ઉપર પ્રમાણે

ચાલો હું આવું તમ સાથે દુઃખના તો ઝાડ ઉગ્યા માંથે
મેલાવો તમે સુદરસેન શાથ કે નેથી પડે ખરી તમ વાત
પરદા પડે છે

પ્રવેશ ૩ જો. સ્થલ આગલું જંગલ.

(કેટલાક લુટારા પ્રવેસ કરે છે)

લુટારાનો સરદાર

(જીવો પેલી ચંપેલી)એ રાહ
ન ધીલ વિશે કંઈ શંકા આણી ખેલો તમે શિકાર,
રમત ગમત જમત પંગત શાથે છે આવાર.
શી ફિકર છે આ વન વીશે છઠ્ઠું હું એક રાજ,
ભલે કોઈ લડવઈઆ આવે હોય તાજ માજ.
ટક્કર મુજ સાંભી જરાતો છલિ ન શકે કોઈ,
છેક ઉરાડું આકાશ સુધી ભલે તે જખ્ખર હોય.

અંદ્રકલા વસંત તીલકા

લાવ પીયુ તણો લેવા કહે ચીત મારું,
 લઉં જટ પતી ભેટ એમ મનં વીચારું.
 જીવ મશ ખત્રે મારો તેથી જટ ચાલો જઈએ,
 ભાલ પતી તણી કરી હું ભેડું જઈને.
 યમ શમાન લાગે વીચાગ પતીનો મુજને,
 લાહ ખલે તનમાં શું કહું પ્રભુ હું તુજને.
 લક્ષમાં લેઈ પ્રભુ વિનંતિ પોહોચાડ જલદી,
 અરે હવે મુજ રહ્યે કાંઈ ધીરજ નથી.

સુકલાક્ષ યેત.

નીશ્ચીત રહો મન વીશે,
 પોહોંચીએ જરૂર આજ;
 દીલ વીશે નીર્ભય રહો,
 પંથ કાપવા કાજ.

લુટારાનો સરદાર યેત

અરે આ શું અંચખાની વાત,
 કોઈ શરશ શીકાર આવે છે ખરેખાત;
 અરે પાણુ સાથે સ્ત્રી દુખું છે રૂપે ભંડાર,
 ખખરદાર તમે મ્યાન કરો હુથીઆર.

(અંદ્રકલા તથા પ્રધાન આવે છે)

(૬૧)

સુકલાક્ષ

[લખશે લખ જો] એ રાહ

શર્મ ખેની દુર કરીને કહો તે ખાવાનું લાવું,
દામ તો તમારો છઉં તમ કારણે હું વેચાવું.
શી ફીકરમાં છો તમે જાણાવોને મને અરે,
પરમે તમને થાક તે માટેજ હું તો કહું છઉં.

અંદ્રકલા રાગ સીતાજના મહીનાનો

પીયુ પીયુ પોકારું હું મુખે ચીંતા મને તેજ છે,
લખ આવે ઘરેણા જે તે કારણ એજ છે.
ખલ્યું પીયુ વીનાનું આ તન જીવી હવે શું કરું,
રખે પાછો થાએ રે વીયોગ ઝુરી ઝુરી હું મરું.
અરે જમાણી ફરકે આંખ રખે કાંઈ વીધન નડે,
મને શુન્નતું નથી તે કાંઈ અરે કંઈ આવીઅડે.
રખે ચીંતા તેને વીશે આપ કરો મુજ સમ છે
તમે ઉદાશી છેક છો આજ તેમાં કંઈ ભર્મ છે.
લાવ મનનો રહેશે મન માંય ફીકર મુને તે ઘણી,
લક્ષમાં લે પ્રભુ આજ અમારી આ વિનંતી.

સુકલાક્ષ

ખેત.

ખેની મને આ જંગલ વીશે, ખીક લાગે છે ખહું;
રાત અધારી ઘાર છે, સાંધન છે વલી રહું.

(૬૨)

જમણી આપની આંખતો, હાખી ફરકે મુજ,
પ્રભુ શંકટમાંથી ઉગાર, હું પ્રાણી છઉં તુચ્છ.

પ્રવેશ ૩ જો. સ્થલ આગલું જંગલ.

લુટારાનો સરદાર ખેત

ખખડદાર ક્યાં જાઓ છો કપડાં ઉતારો આવાર,
શું સમજી આવ્યા હમો, મારા વન મોઝાર
કતલ ભમને કરવા તણો, ઈરાદો હતો મન
પરતું આ નારી પર, ફીદાં થયુંછે મારું તન

સુકલાક્ષ ખેત

દુષ્ટ સંભાળ છામને, શું રાખે તુ વિચાર
ચાલ જલદી તુ ઇશ્વરને, સરાણુ જાવા થા તૈયાર
(તેને મારામારી થાયછે જેમાં સુકલાક્ષ લુટારાને મા
રી નાખેછે ચંદ્રકળા બેભાન થાયછે તેની પાસે જઈને)
બેની નિશ્ચિંત રહો, લીધાંછે સહુનાં પ્રાણુ
ચાલો હવે જલદી, તત્કાળે પોહોચીચે ગામ.

ચંદ્રકલા ખેત

નથી રહી મુજમાં હવે આય
મે જે ન ધારેલું, તે મું થયુ આ હાય
રૂપે મને હેરાન કરી, રૂપથી દુઃખ નિરધાર

(૬૩)

રૂપે સુખી કોઈજ રહે, રૂપ દુખનો ભંડાર
[પડદો ઉપડેછે અને સુંદરસેન પોતાના મહેલમાં
બેઠો ચંદ્રકળાનો વિચાર યાદ કરેછે.]

પ્રવેશ થયો સ્થલ રસ્તો.

સુદરસેન રાગ ઝીઝોટી

મેં નહીં આવ્યો હજી લઈને પ્રીયા મારી
વેચાગે તો ખરે પ્રીયા, તેં સુદી બુદી વિસારી
“પ્રીયા હું ફરું તું વિના, થૈ ઘેલો નિરધાર—કેમ
‘ક્યારે મલીસ તું હવે, વિચારું છઉં આ વાર’
વિચારું છઉં આવાર અરે મુજ પ્રાણથી પ્યારી—કેમ
“ચતુર શુકલાક્ષ તુને. લાગી કયમ બહુ વાર”
‘વાયદો તારો વિત્તી ગયો, તેનહીં સમજાણો સાર’—કેમ
તહીં સમજાણો સાર, એવકાઈ શું છે આ તારી
‘શું તમો નિર્દય થયાં, દયા નથીજ લગાર’—કેમ
“હીંમત હું હારી ગયો, મેલવ પ્રભુ તું નાર”
મેલવ પ્રભુ તું નાર, પ્રીયાનો જખમછે કારી.—કેમ.

સુદરસેન રાગ કલ્યાણ

લઈ જોગીનો વેશ પ્રીયા, શોષે તારી હું ફરું,
મલે નહીં મુને તું હાય, તો ખરે હું અહીં મરું—લઈ
પ્યારી પ્યારી પ્યારી શુદ્ધ તેં વિસારી મારી

(૬૪)

વિયોગના જખમ ારી, વાગ્યો તેથી મસ બળું-લઘ
પ્રીતે તો હેરાન કર્યો, અહંકાર પ્રીયા તે હર્યો,
મળવા તુંને વીચાર સર્યો, કેમ કરી તુજને મહું.-લઘ
ગમે નહીં આ રાજ મેહેલ, વિખ સમઘે થએલ
દુખની ચાલીછે રેલ, શી રીતે હવે ઉગર-લઘ

સુદર્શનેન

ખેત

પ્રીયા ! પ્રીયા ! ક્યારે મલશે તું શાણી
આવીને ક્યારે ગ્રહીશ મુજ પાણી
ત્રેહ બાણથી, પીડાઉં છઉં હું
તે શું નહી, જાણતી હો તું
જાણ્યા છતાં, આ મારા પ્રાણાધાર
ન બચાવે તું, ત્યારે કોણ બચાવનાર
આ ઇશ નિયંતા, ન્યાયના ચલાવનાર
પ્રીયાના ત્રેહબાણથી પીડાઉં છું તે તું તાર
ચંદ્રકળા, ચંદ્રકળા, આ મુજ પ્રાણ આધાર

ચંદ્રકળા

આવી મારા નાથ, ન થાઓ િલગીર લગાર.

(તે બને ખુશીની સાથે મલેછે અને
મુકલાક્ષને રાજ કુંવર ઇનામ આપેછે)

સુંદરસેન

શું મારી પ્રાણુ પ્રીયા, ચંદ્રકળા પોતે તુ
અરેરે આ વખતે, કેવો સુખીછું હું,

ચંદ્રકળા

ઓ મારા નાથ, આ કેવો મેલાપ
આપના વિયોગથી દુઃખ સહ્યાંછે અપાર.
ઓ પ્રભુ કેવો તારો આભાર !
કે મેલવ્યાં તેં અમને પાછાં નિરધાર

સુંદરસેન

પ્રીયા આપણને મેલવ્યાંછે, કીરતારે આવાર
તેથી તેની પ્રાર્થના કરો આ ડાર

સુંદ. તથા ચંદ્ર.

(વીજય વીજય થાઓ) એ રાહ
પ્રભુ ઓ તેં કૃપા કરી, મેલાવ્યાંછે આખરે,
એવું તો આ કીંકર પ્રાણી ખરે ઓચરે-પ્રભુ

ચંદ્રકલા

પતી વૃતા પાળયું સમક્ષ, તારી શાક્ષી છોતું,

સુંદરસેન

જાલવ્યું પત્ની વૃત પ્રભુ આજ સુધી મેખરે-પ્રભુ

(૬૬)

અંદકલા

તારી કૃપા થકીજ સંકટથી તો હું બચી છું,

સુદરસેન

વિશ્વેસ સાહ્યતા મનેતો, આપની છે ખરે-ખરું

અંદકલા

આખરે તેઓતો પામ્યાં, (“ કરણી પાર
ઉતરણી, ”)

સુદરસેન

વિચોગથી તેં શેવકો, બચાવ્યાંછે આખરે—ખરું

બને સાથે

સત્ય મેવ જ્યયતી, સદા વિભુ થઈ ખરી
દયાશંકર મુખથી એતો, વાણી આચરે—ખરું

(૬૭)

આ પુસ્તકમાં મારી જ્ઞાસાની સાથે શમાસિ-
ના સોચને સરખાવતાં સેવકને નમૂના પુર્વક આજીજી
કરવાની જરૂર જણાય છે કે પ્રથમની મારી ઊત્કંઠા
પ્રમાણે આ પુસ્તકમાં મારાથી પુર્ણ લક્ષ અપાયું ન-
થી સાથી કે છપાવવાનો આરંભ કર્યા બાદ મારી
આરોગ્યતામાં અસાધારણ બીગાડ થયો પરિતાપી તે-
ની છાંયાંથી વિશેષ શ્રમ લેવાને બની શક્યું નહીં.
જેથી ત્વરા સાથે અધીરાઈએ અપુર્ણતાથી ભરપુર
આ પ્રયોગ સમાપ્ત કરેલો છે તેના દાખ ઉપર સર્વ
હાંશીલા સદ્ ગ્રહસ્થાં કૃપાની આંખે જોઈ ઘરગુજર
કરવા લાયક વિચારશો એવી સેવક અપેક્ષા રાખે છે.

લા૦ શેવક ૬. વ.

શાર્દૂલ વિક્રીડત વૃત.

લેખો સંવત ભુમિ યુગ્મ ગ્રહને જોઈ વિક્રમ વર્ષથી,
આદિ પક્ષની દીશ કાર્તિક મહી, ભાવે રૂડા હર્ષથી.
જાણો તે દિવસે ગણાય શુભ મા,રો જન્મ જુનાગઢે,
માથે સેવક દાખ માફ કરવા ચુક્યો કવીતા પડે.—૧.

છોકરીઓ ઉપયોગી ગરબા.

(ગોકુળીચે લઈ ચાલો આધવરાજ)એ રાહ

ભણે સહિયર શિખ ગ્રહિપુસારી,
 ઉલટ ચિત રાખીને રે. ટેક.
 ભણુવાથી લાભ ઘણો થશે બેના
 વધે સુખને સંપત્તિ ન્યારી.—ઉલટ
 મા, ખાપની શિખ ગ્રહો તમે બેના,
 વાંચો ચોપડીઓ સારી સારી.—ઉલટ.
 સ્વામીને મદદ કરો તમે બેના,
 જાઓ તે પર વારી વારી.—ઉલટ
 ઘર ખટલો લ્યોને ઉપાડી બેના,
 તજો ચાલ જે હોય નકારી.—ઉલટ
 સાસુ સસરાના કોણ માનો તમે બેના,
 તમને નવ કહે વહુછે અકારી.—ઉલટ
 સૌની પ્રીતી સંપાદન કરો બેના,
 કોઈ નવ બોલે છે આ ખારી.—ઉલટ
 શિખ ઉપર ધ્યાન આપશો બેના,
 થઈ પડશે ખરે લાભ કારી.—ઉલટ

(૬૯)

વીનવી કહે ડયાશંકર ઝેના,
રૂઠી ગ્રહો સુખકારી.--ઉલટ

(મોઢાલે પધારો માહારાજ માણીગર)એ રાહ
પ્રિતે ભણા ઝેની આજ, ગ્રહો શિખ શુભ મનુષ્યની,
કરો નિજ હસ્તે શુભ કાજ, ગ્રહો શિખ શુભ મનુષ્યની,
સાખી-પતી પરે પ્રીતી કરી તજોને ચાલ કચાલ,

સુખી થશેજ તમે ઘણાં, રાખો સ્વામિપરે અતી વા
હાલ-ગ્રહો શિખ—૧

“શિયલ પાછું” રાખી તમે, તજો મહ છળ અહંકાર,
“પુત્રો પતી તમે” બ્રહ્મ, પદે સમજો લાભ થવાનો
વિચાર.—ગ્રહો શિખ

સસરા સાસુ માબાપને, આપો સરખું માન,
સદા નમૃતા રાખી, નવ કરવું કદી અભીમાન
—ગ્રહો શિખ

ખાજો સત્ય સદા તમે, જ્યેથી થાય સુખ,
સત્ય ગ્રહણ કરશે કદી, નવ દખશે સ્વપ્ને દુઃખ.
—ગ્રહો શિખ

સુખી થવા ઝેના તમે, ભણા ભણતર નિરધાર,
કુષ્ટ વિચાર એથી જશે, માટે સજો તેના સંગાર.
—ગ્રહો શિખ

ફેળવણી પામી કરી, નવ કરવો જુડ ઉપયોગ,

(૭૦)

પતી એક જો સેવશો, રેશે શુભ થવાનો સંજોગ.

—ગ્રંથો શિખ

વિનય કરી તમને કહે, દયાશંકર આ વાર,

જો તમે તેમજ પાળશો, સુખ પ્રાપ્ત થશે નિરધાર.

—ગ્રંથો શિખ

(રઘુ પતી રામ રહ્યમાં રેજોરે) એ રાહ.

એવું રૂકું ભણવું, કોને નવ ગમેરે—ટેક.

ભણો ખેની ચીત લગાડી તમારું રે,

જેથી ભવિષ્યે, થાશે સારું—એવું

ખનશે વિમળ વાણી તમારીરે,

વાત કહી નવ ગમસે નહારી.—એવું

સદ આચરણ તમ તાણું થાશેરે,

છળ કપટ અહું કાર નાસી જશે.—એવું

નમ્ર વાણી સદા તેથી રેશેરે,

સહુ ડાહ્યાં તમોને કેશે.—એવું.

ભરત ભરતાં આવડશે એ થકી રે,

તવો ઉદ્યોગ સુજશે નહકી.—એવું.

જુવો નજર કરી સહી વાતરે,

ભણવાથી થાશે વિખ્યાત.—એવું

વિધ્યાના ખેના પાર નથી કંઈ રે,

માટે તે વિષે નવ લાખું અહીં.—એવું

(૭૧)

કહે દયાશંકર ચીતે ધરજે રે,
શ્વવા સુખી બેના તમે ભણુજો.—એવું.

રાગ ઉપર પ્રભાણ

એક ચરણ વધારીને ગાવું

ભણે બેની રૂકું તમારું વીચારીરે,
એવી વિનંતી છેજ અમારી.—ભણે.
શિખાય તેટલું શિખી જાઓરે,
ભણી સંસાર પ્રેમે ચલાવો રે;
પતીનાં વહાલાં થાઓ.—ભણે.
રૂઢે રાખે મેતાણની શિખરે,
નવ બોલવું જુકું નકકીજ રે;
રાખે જગકર્તાની ખીક.—ભણે.
સાચવી રાખે શિયળ સદા તમે રે,
રહો નિરમલ બેના મને તમે રે;
એવી પ્રાર્થના છે આ સમે.—ભણે
પ્રભુ ભજને સદા મન રાખો રે,
વાણી સત્ય બેના મુખે ભાષો રે;
સ્વાદ ભણતરનો પ્રેમે ચાખો.—ભણે
એમાં ચડતી તમારી થાશે રે,
કહે દયાશંકર કબૂત જશે રે;
સ્વામી પર અતી પ્રીતી બંધાશે.—ભણે.

(૭૨)

[સ્વસ્તિ શ્રીરે સ્નેહપુષ્ટિ સ્થાન] ઐ રાહ.

ભણા ભણા રાખી શુધ ચીત, યેના ભણુનારી રે.
 જેમાં રહ્યલછે તમ હિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 ઠાળો ઠાળો ખેંચી સઉ રીત, યેના ભણુનારી રે.
 રાખો સ્વામી પરે અતી પ્રિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે,
 વાંચો વાંચોને પુસ્તક નીત, યેના ભણુનારી રે.
 આવશે શુભ ગુણ ખચીત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 તજો તજો જે વાત નિંદીત, યેના ભણુનારી રે.
 રહો સ્વભાવે સદા શિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે,
 થાશે થાશે જે વાતો લખીત, યેના ભણુનારી રે.
 માટે નવ થાવું તેમાં ચક્રિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 ડરો ડરો કરતાં વિપરીત, યેના ભણુનારી રે.
 દુઃખ સહેવું થઈ નિશ્ચિત, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે
 રાખો રાખો મોટાની રીત, યેના ભણુનારી રે
 દયાશંકરની વીનંતી, શિક્ષા ગ્રહો સારી રે.

